

**РЕЦЕНЗИЯ НА СБОРНИКА „НА ПОЛЗА РОДУ –
СБОРНИК В ЧЕСТ НА ДОЦ. Д-Р А. ЗАПРЯНОВА“.
ПОД РЕДАКЦИЯТА НА ПРОФ. Д.И.Н. М. ВЕКОВ И
ПРОФ. Д-Р Й. ГЕШЕВА. СОФИЯ, РЕКЛАМНО-
ИЗДАТЕЛСКА КЪЩА „ДИО МИРА“, 2022. 328 С.**

Александър Стоянов

Ас. д-р, секция „Помощни исторически науки и информатика“,
Институт за исторически изследвания на Българската академия на науките,
София, България, e-mail: aleksandarstoyanov@abv.bg,
ORCID: 0000-0002-3834-0700

**REVIEW OF “FOR THE BENEFIT OF THE FAMILY –
A COMPEDIUM IN HONOR OF ASSISTANT PROFESSOR
ANTOANETA ZAPRYANOVA”. EDITED BY PROF. D.SC.
M. VEKOV, PROF. D-R Y. GESHEVA. SOFIA, REKLAMNO-
IZDATELSKA KUSHTA “DIO MIRA”, 2022. 328 P.**

Aleksandar Stoyanov

PhD, assistant, Section “Auxiliary Science of History”, Institute for Historical Studies,
Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, Bulgaria,
e-mail: aleksandarstoyanov@abv.bg, ORCID: 0000-0002-3834-0700

През изминалия половин век историческата наука в България изминава дълъг и трънлив път. Той е свързан с делото на едно поколение историци, които в хода на своята кариера са принудени да преминат през множеството социални и политически промени, съпътстващи трансформацията на България в периода 1970–2020 г. Кариерата на тези учени започва в тоталитарна държава със стриктна цензура върху науката, преминава през хаотичните години на посттоталитарната действителност, за да се стигне накрая до включването на страната в Европейския съюз с неговите либерални ценности и норми. В тази сложна социо-политическа конюнктура именно на историците се пада тежката задача да преведат обществото през множеството капани и препятствия, съпътстващи модернизацията и либерализацията. Този своеобразен идеен и обществен преход може да бъде сравнен само с периода на трансформация на българското общество в периода 1856–1885 г., когато поколение на интелектуалци и будители има нелеката задача да измъкне българите от една закостеняла и морално изостанала система и да въздигне народа за новите възможности, които идват с Освобождението.

Именно на делото на един от тези учени е посветен сборникът, който ми бе оказана високата чест да рецензирам. Доц. д-р Антоанета Запрянова е един от онези учени, които в продължение на своята дълга и плодотворна кариера се борят не само да съхранят и предадат знанията, натрупани от предходните поколения, но и да развият историческата наука и да оставят своята ясно видима и трайна диря в анализите на българската историография. Нещо повече, доц. д-р Запрянова се нагърбва с нелеката задача да се бори на историческото поприще не по добре утъпкания път на някое от комерсиалните направления в историческата наука, а напротив – да се опита да проправи пътека сред трънливото поле на генеалогията, особено във време, в което думи като „род“, „родова памет“ и „родина“ са обект на ожесточен обществен и политически дебат.

Постиженията и приносът на доц. д-р Запрянова несъмнено задължават историческата колегия да окаже висока чест на нейното дело, чест, добре заслужена с труд, упорство и всеотдайност. Именно тази цел лежи и в основата на сборника „На полза роду“, в който са включени научните разработки на голям брой утвърдени историци и млади изследователи. Основна задача на изданието е да събере различни по характер материали от учени, родоизследователи, краеведи и от редовни членове на генеалогичните клубове в страната (с. 16). Сред бележитите имена, представители на Българската академия на науките, трябва да се посочат проф. д.ист.н. Валери Стоянов, проф. д.ист.н. Манчо Веков, проф. д-р Йорданка Гешева, проф. д.ф.н. Албена Георгиева и доц. д-р Благовест Нягулов. Редом до тях своя научен принос дават гл. ас. д-р Чавдар Ветов, гл. ас. д-р Милена Любенова, д-р Драгомир Йорданов, както и младите изследователи Борис Станимиров и Анелия Кесарева (с. 17).

От гледна точка на своята структура, сборникът е разделен на пет големи раздела. В първия от тях – „Научноприложни изследвания“, акцентът е поставен върху широк спектър от теми, свързани с развитието на родовата памет и изследването ѝ от страна на българската историография. Вторият раздел – „Проучвания за род и роден край“, разкрива любопитни и малко известни страници от житието на ключови исторически фигури, дали своя важен принос за развитието и просветата на българския народ през Възраждането и в рамките на следосвобожденска България. В частта, озаглавена „В творческата лаборатория на изследователя“, проф. д.ист.н. Манчо Веков публикува свое интервю с доц. д-р Запрянова, посветен она редица въпроси, свързани с нейната работа като историк и с разнообразните ѝ научни интереси. Следващият основен сегмент от изданието – „Събрано от генеалогичните клубове в страната“, дава възможност на краеведи от цялата страна да разкрият на читателите детайли от живота на отделни личности или на цели фамилии, оставили следа в българската историческа памет. Накрая, но не и по значение, идва разделът, посветен на рецензии на ключови трудове от сферата на генеалогията и краеведството.

Разделът „Научноприложни изследвания“ започва със статия на проф. д.ист.н. Манчо Веков, озаглавена „На полза роду – за живота и дейността на доц. д-р Антоанета Запрянова“. Основната задача на текста е да представи житейския път на доц. Запрянова. Веков успешно поставя жизнения път на Антоанета Запрянова в контекста на историческите процеси и развитието на българската историография през втората половина на XX век. Обърнато е специално внимание на научните публикации, с които Запрянова защитава различните научни степени в своята кариера. Веков прави преглед и дава адекватна оценка на научния принос на Запрянова за развитието на историческата наука у нас и на генеалогията в частност (с. 28). Не са подминати и перипетиите, с които учените у нас се сблъскват както в рамките на тоталитарния режим, така и по време на т.нар. Преход (с. 25–27). По достойнство е оценена ролята на Антоанета Запрянова за оформянето и развитието на секцията „Помощни исторически науки и информатика“ и обособяването ѝ като дейно звено от общата научна и приложна дейност на Института за исторически изследвания (с. 32–33). По своята същност статията се явява удачен и добре изпълнен обзор на една наистина забележителна със своята продължителност и принос научна кариера.

След биографичното изложение на проф. М. Веков сборникът остава в сферата на научния обзор със статията „Когато Урания прегърне Клио. Лежерно за историята или *Eine Einfühlung in Die Streichholzforschung*“ на проф. д.ист.н. Валери Стоянов. От тематична гледна точка статията на Стоянов представлява многокомпонентно изложение, в което авторът засяга редица преливащи се една в друга теми, посветени на развитието и същността на историческата наука. Първата част на статията е обвързана с мястото на историята в контекста на елинската митология. Същността на историческата наука е разгледана през призмата на мита за музите от планината Хеликон. Стоянов стига до заключението, че истинската история в смисъл на познание се оформя в пресечната точка на влиянието на двете музи (с. 40). Клио действа като класическо отражение на историческото познание, а Урания е представена в смисъла на небесно вдъхновение и път към една възвишена истина (с. 37–39). Този сегмент утвърждава мястото на истината като пътеводна звезда в научните дирения на историка, като същевременно затвърждава и ролята на Клио като пазител не само на миналото и паметта за него, но и на дълга, който тази памет изисква от нейните пазители и познавачи – историците. Текстът прави преход към появата на

помощните исторически дисциплини в лицето на дипломатиката през XVII век (с. 42–43), последвана от палеография, сфрагистика, генеалогия и хералдика. Стоянов прави ясен контраст между високото ниво на развитие на историческата наука през Просвещението и твърде скромните исторически изследвания, с които боравят балканските народи и в частност българите по същото време (с. 43). Преминавайки по-забързано през деветнадесетото столетие, Стоянов обръща внимание на развитието на помощните дисциплини в България след 1945 г. и на ролята, която Людмила Живкова изиграва за реабилитирането на част от по-старото поколение учени като Ив. Дуйчев и В. Бешевлиев (с. 46–47). Логичен преход води към появата на секцията „Помощни исторически науки и информатика“ и ролята на Антоанета Запрянова като един от съоснователите на звеното (с. 55–56). В заключение, Стоянов обобщава ролята на дигиталните технологии за бъдещото развитие на помощните исторически дисциплини, слагайки точка на една информативна и богата на различни теми публикация.

Теоретико-описателният труд на професор Стоянов е последван от етнокултурната тема за „Класификацията на разказите от неприказната фолклорна проза“ на проф. д.ф.н. Албена Георгиева, която повежда читателя по пътеката, зададена от разказа за музите от предходната публикация. Статията на проф. Георгиева е насочена към ясното дефиниране и диференциране на легендарния наратив в рамките на етнокултурната изследователска работа. Георгиева започва с ясно тематично разграничаване между приказката като основно интересуваша се от съдбата на отделния индивид (с. 62), докато под неприказни повествования следва да се разбират онези, които се намират извън човека. Те представляват разкази за света, който заобикаля хората, с онова, което те трябва да усвоят като опит и знание и с което да съобразяват поведението си (с. 63). След като дава ясна теоретична обобщка на широката тематика на статията, Георгиева преминава към поэтапна класификация на отделните типове неприказни наративи, от които изследователят следва да черпи познание и информация. На първо място идват легендите, обяснени като философско и идеологическо тълкувание на явленията (с. 65). На база на няколко ключови примера от митовете на различни балкански народи, Георгиева поставя в основата на всяка легенда геометричната взаимовръзка на време, пространство и герои. Използването на три опорни точки кореспондира с изначалната идея на геометрията за стабилност и сигурност на конструкцията. Чрез ловка употреба на фолклорни мотиви Георгиева съвсем естествено насочва вниманието към следващия елемент от изложената от нея типология – преданието. Дефинирано най-общо като фолклорна история, преданието има за цел да опази родовата и селищната памет (с. 69). Изложението на неприказните разкази завършва с обособяването на още два типа, които могат да се разглеждат като производни на легендата и преданието – легендарното предание и устният разказ. Първия тип развива наратив, разиграващ се на границата между митологичното и историческото време, обвързвайки конкретната селищна или родова памет с по-широкия контекст на съответния народен легендарииум (с. 71–72). Устният разказ от своя страна представлява предание, засягащо познатото време, често свързано с лични преживявания на героя или на негови познати и роднини, отстоящи едно, максимум две поколения назад в родовата памет (с. 73). В заключение, Георгиева отбелязва, че най-сериозният проблем пред всеки изследовател на терен е необходимостта от адекватно разпознаване на конкретния тип история, с което човек се сблъсква при събирането на легенди, предания и разкази.

От темата за митичното наративът на сборника се прехвърля към един по-институционален аспект на родовата памет – „Законово-нормативната регламентация на именната система в България (1880–1999). Генеалогични аспекти“ на д-р Борис Станимиров. В тази любопитна статия Станимиров проследява ролята на нормативните актове и закони за оформяне на начина, по който се образуват и помнят имената на българите през XIX и XX век. Още в началото на своето изследване авторът уточнява и основната причина, поради която генеалогията трябва да взема под внимание подобни нормативни теми, а именно – многообразието от начини за изписване на едно и също име (с. 77). Станимиров правилно посочва, че особено що се касае за XIX и началото на XX век, съществува многообразие от начини за представяне на личните, бащините и фамилните имена. Изследователят проследява тази тенденция до наследството на Османската империя с нейната пъстра палитра от документи и начина на водене на регистрите дори и след частичните

реформи, въведени в епохата на Танзимата (с. 79–80). Обръщайки се към темата за законодателството на именуването през Третото българско царство, Станимиров методично, сбито и ясно предава основните характеристики на набора от закони, приети между 1880 и 1944 г. Авторът умело успява да оцени и историческия контекст на тяхното въвеждане, както и ролята, която законите изиграват в контекста на конкретния момент на своето приемане (с. 82–83). Тази негова идея се разгръща още по-ясно при описанието на нормативните документи, обвързани с дейността на тоталитарния режим в България, наложен след 1944 г. (с. 84–85). Логичният завършек идва с приемането на действащото и в момента законодателство от края на XX век, поставяйки логичен завършек на своето хронологично изложение. Кратката по обем статия поставя основа, надявам се, на едно по-задълбочено изследване на тази нишка от закони и нейната връзка с развитието на българското общество през XX век.

Въпросът за имената и тяхната роля в изследването на българските родове е продължена по особено интересен начин в статията на доц. д-р Благовест Нягулов „България–Бесарабия–Бразилия: За фамилните истории и паметта на бесарабските българи и гагаузи в „страната на бъдещето“. Основна цел на доц. Нягулов е да очертае пътя на миграция на бесарабските българи и гагаузи към Бразилия и да обясни начина, по който те се борят да опазят и поддържат спомена за България, макар и отдалечени на хиляди километри от родината. Авторът дава оценка на ролята на социалните и политически процеси в Европа като стимул за миграцията на българи към Южна Америка. Отделено е и място на ролята на комунистическия режим за развитието на българската бесарабска общност в Бразилия. Нягулов ясно подчертава, че историческите връзки на бесарабските българи с териториите, владени от СССР през Студената война, предопределя и политиката на бразилските власти към консолидиращата се българска общност (с. 93). Нягулов обръща внимание на филантропската и родолюбива дейност на бразилец с български корени Жорже Косиков, който изиграва ключова роля за изграждането, поддържането и развитието на българската бесарабска и гагаузка общност в Бразилия след 1990 г. (с. 93–96). Статията завършва с оценка за плодотворната роля, която съживените връзки между Бразилия и Бесарабия след 1991 г. изиграват за опазването на българската общност в държавата, която през 1941 г. Стефан Цвайг нарича „страна на бъдещето“.

Статията на гл. ас. д-р Чавдар Ветов „Изображения на цар Борис III, публикувани в списание „Илюстрирана Светлина“, връщат общия наратив обратно в пределите на България. Използвайки поредица от знакови фотографии на царя, Ветов прави един общ прочит на живота на Борис III, пречупен през обектива на тогавашната журналистика. Авторът сполучливо добавя общественния контекст, в който се появяват отделните фотографии и конкретните броеве на „Илюстрирана Светлина“. Изследователят правилно открива как списанието целенасочено гради имиджа на царя, проследявайки неговото поведение и заслуги в ключови моменти от развитието на България както преди, така и след Голямата война (с. 108–113). Ветов обръща внимание на внимателната връзка монарх–народ, която Борис III съзнателно търси и развива след възкачването си на престола (с. 114–117). Идеята за „народния цар“ и излагането на показ на ключови детайли от живота на монарха са средство, използвано от Борис III за циментиране на образа на спасител и обединител на нацията през тежките и кризисни времена, през които България преминава между 1919 и 1939 г.

Следвайки логично тематиката, зададена от статията на д-р Ветов, публикацията на гл. ас. д-р Милена Любенова „Нематериалното културно наследство – съхраняване и дигитализация“, отправя предизвикателство към историческата каста за нуждата от запазване на миналото чрез прилагане на съвременните технологии и достижения. Както посочва Любенова, в ерата на дигиталните технологии архивното управление се превръща в един от начините на използване и оползотворяване на информационните ресурси на нематериалното културно наследство (с. 119). Опирайки се на съществуващата нормативна база, авторката проследява развитието на архива като средство за осъществяване на националната политика към културното наследство, особено на базата на различни фондове и международни програми. Любенова подчертава ключовата роля на Българската академия на науките за развитието на дигитализацията на архивите, действайки съвместно с други водещи научни институции (с. 122). В хода на статията са очертани основни типове ресурси от веществен и дигитален характер, както и конкретните стъпки, необходими за изграж-

дането на модерен дигитален архив към БАН (с. 123). Статията завършва с очертаване на бъдещите нужди и цели пред дигитализирането на историческата памет в България. Със статията на д-р Любенова завършва и първият раздел на сборника – „Научноприложни изследвания“.

Следващото звено на книгата – „Проучвания за род и роден край“, се открива от изследването на родоизследователят от София Светлана Дяконова-Арсен, озаглавено „Бестселърът“ на Висарион от Разлога: хаджии, пътешественици, пътеписи“. Текстът е посветен на един по-малко известен герой от българската възрожденска история – хаджи Висарион от Разлог, и на неговото пътешествие до Светите земи. Интересът на изследователя е пробуден от факта, че пътеписът, оставен от Висарион, се превръща в своего рода „бестселър“ в Сърбия, Гърция и Русия през XVIII и XIX век, но с тази особеност, че името на автора задълго остава анонимно, за разлика от основния текст, който е многократно публикуван (с. 133). В рамките на едно задълбочено и почиващо на множество извори изследване, Дяконова-Арсен прави задълбочен преглед на развитието на хаджийската традиция сред заможните родове на Банско-Разложкото поле, както и на склонността на мнозина от тези пътешественици да оставят къде по-кратки, къде по-дълги писмени сведения за своите странствания. Авторката успешно поставя българските пътеписи в общия исторически контекст на балканската книжнина, сравнявайки българските постижения с трудовете на сръбски и гръцки пътешественици (с. 140–147). Статията изгражда една богата и живописна картина на социокултурните взаимодействия в рамките на Османската империя и на важната роля, която българите играят в развитието на жанра на религиозните пътеписи в контекста на балканската православна култура.

Темата за следата в историята на бележки български родове е продължена от статията на преподавателката Даниела Цонева – „Цанко Дюстабанов, Никола Войновски и Георги Бочаров: представители на три габровски рода и една кауза за освобождението на България“. Статията има за цел да покаже каква е ролята на големите възрожденски родове за постигане на така мечтаната от българите свобода в рамките на XIX век. Цонева избира смесен подход в представянето на своя наратив. От една страна, тя преплита съдбата на три от прочутите габровски възрожденски фамилии, като по този начин, посредством сравнение и отлики, демонстрира общата характеристика на тяхното възрожденско развитие. От друга страна, индивидуалната съдба на тримата герои на изследването представлява своего рода успореден животопис. От това следва да се извлече, отново чрез метода на сравнението, но на по-персонално ниво, един събирателен образ на българските борци за свобода, като успоредно с това не се губи индивидуалността на възрожденските фигури. Цонева отделя специално внимание на ролята на образованието за развитието на тримата възрожденци и оформянето на техния мироглед и ценности (с. 151–156). По този начин статията показва ясно тясната връзка между националноосвободителното движение и просветната борба, които днес делим като отделни процеси, но които са се схващали като един цялостен стремеж към еманципация на българския народ. Същевременно авторката обръща внимание и на ролята на самото Габрово като възрожденски център за оформяне на културната идентичност и ценностната система на Дюстабанов, Бочаров и Войновски (с. 160). Общото заключение на изследователя е, че действията на тримата възрожденци съответстват на нравите и идеалите на времето, в което живеят, и това ги прави равни на ярките фигури с достойно място в българската история (с. 151).

Темата за видните габровски родове е продължена в статията на докторант Анелия Кесарева, озаглавена „Генеалогично проучване на габровския род Бурмови“. Целта на изследването е да се направи родоописание на габровския род Бурмови на база на издирените от авторката извори, които тя е проучила и анализирила, както и на редица архивни документи. За основа е използвана схема на рода, изготвена от изследователя Илия Габровски около 1965 г.; хронологическите граници на проучването обхващат периода от началото на XIX в. до наши дни. Методологията, приложена в труда, се изразява в последователно използване и съчетаване на няколко подхода: сравнителен, проблемно-хронологичен и логически. Към тях се добавя анализ, употреба на статистическа методика и обобщение на изводи (с. 179). Кесарева представя накратко множеството разклонения на Бурмови, давайки кратки, но изчерпателни биографични бележки за по-бележитите представители на големия габровски род.

Следващата публикация в сборника ни прехвърля в Казанлък, където протича животът на бележития предприемач, човек на изкуството и учен Генчо Стайнов. Неговото житие е обект на статията „Шрихи от живота и общественостопанската дейност на Генчо Стоянов Стайнов (1884–1866)“ с автор д-р Иво Косев, главен уредник на Дом „Петко Стайнов“ към Исторически музей „Искра“ – Казанлък. Статията е обособена в няколко тематични кръга, които разкриват различни части от живота на Стайнов. Косев избира да съчетае тематичния и хронологичния подход, за да представи в успоредно развитие многопластовата дейност на своя герой. Започвайки с детството на Стайнов, авторът изгражда постепенно образа на космополитната личност на база на неговото детство, образование и военна кариера по време на Първата световна война. Впоследствие Косев разделя жизнения път на Стайнов на няколко направления, които разглежда поетапно – неговата стопанска дейност (с. 209–210), научната му кариера (с. 211–212), творчеството му като художник и фотограф (с. 214, 216) и, не на последно място, приносът на Стайнов към развитието на туристическото движение (с. 215). Статията е подплатена и с богат снимков материал от архивите (с. 218–224), който допълнително илюстрира многообразието от дейности на знаменития казанлъчанин.

Изследването на д-р Драгомир Йорданов от Института за исторически изследвания към БАН запазва фокуса върху ролята на личността в паметта както на обществото, така и в наследството на научните институции. За обект на изследването си д-р Йорданов избира прочутия историк и специалист по историческа география проф. д.и.н. Петър Коледаров. Статията, озаглавена „Историк с особено призвание – професор Петър Ст. Коледаров“, представя кратък животопис за творческия и научен път на най-известния специалист по историческа география в българската историография. Авторът проследява детството и етапите в образованието на Коледаров (с. 228–230), след което се впуска по-подробно да разгледа научната му кариера. Тя е проследена през различните си етапи – работата в „Исторически преглед“, участието му в проектите за различни исторически атласи, за да се стигне до фундаменталния му труд – „Политическа география на средновековната българска държава“ в два тома (с. 238–240). Статията завършва с ценен справочен апарат, в който са изброени основните книги и статии, на които Коледаров е автор и съавтор (с. 247–248), както и различните тематични сфери, в които се вписват занимаванията на прочутия историк (с. 243–246).

Сборникът продължава с интервюто, което проф. д.ист. Н. М. Веков е взел от доц. д-р А. Запрянова по повод творческата годишнина, на която е посветен сборникът. На база на разнообразни въпроси, Запрянова разкрива различни аспекти от своята дейност като историк, както и своята перспектива за това как трябва да се върши научноизследователската работа. Интервюто, обособено като самостоятелна секция под името „В творческата лаборатория на изследователя“, служи като своеобразен антракт преди разгръщането на последната секция от сборника – „Събрано от генеалогичните клубове в страната“.

В тази последна секция на сборника в чест на доц. д-р Запрянова поредица от автори дават своя принос в развитието на генеалогията и краеведството. Първата статия от раздела е озаглавена „Храмовете на село Люлин, Пернишко“ с автор краеведа Нонка Кръстева от Перник. В своето проучване Кръстева се спира на любопитната съдба на редица храмове, разположени в околността на пернишкото село Люлин. Авторката е избрала тематичен подход, разделяйки изложението на сегменти, всеки от които е посветен на някой храм – вече несъществуващия „Св. Архангел Михаил“ (с. 255–257), „Св. Теодор Стратилат“ (с. 257–258), манастира „Св. Николай Мирликийски“ (с. 258–260), както и най-новия храм на селото – „Св. Архангел Михаил“ (с. 260–262), който се разглежда като приемник на разрушената по-стара черква. В изследването е направена справка с голям брой архивни материали и документи на Българската православна църква. Богатата информация хвърля светлина върху историята на едни важни, но по-слабо познати църкви, които заемат своето важно място в културния и обреден ареал, оформен в пространството между София и Перник.

Дейността на краеведите от Перник е представена и в следващата публикация – „Родът Гюревци: Как станаха „Казаците“ и как се сродиха с Кюлаците“ на Гергана Николова-Арабаджиева. Текстът започва с историята на рода и сдобиването с прозвището „казаците“ (с. 265). Авторката избира един по-разказвателен подход в представянето на родословното дърво на рода Гюревци, което представлява интересна алтернатива на по-методологичния

подход, използван от Анелия Кесарева в нейното проучване, за което вече стана дума. Използвани са данни от фоновете на РИМ-Перник, както и сегменти от народни песни и предания. За по-близките като време събития авторката си служи с документи от семейния архив. Личната връзка на изследователката с описваните личности спомага за по-цветното им представяне в хода на изложението.

Проучването на родовата памет продължава със статията на Елена Ценова (Магерска) от Своге „Родът на Александър Вутимски“. Авторката базира своето изследване на книгата „Родът Вражелете от Лакатник“ на Емил Пешев (с. 274) и допълва изследването му на база своите собствени спомени и устните предания (вж. статията на проф. Георгиева). Това предполага отсъствието на архивни документи за сметка на предадената устна родова традиция, допълнена с материалните артефакти, притежавани от семейството. Общото оформление на статията е дело на Виолета Дичева.

Литераторът от София Виолета Дичева е и автор на следващата публикация в сборника, отново посветена на А. Вутимски – „Александър Вутимски – поет на града“. Авторката описва детството на поета (с. 281–282) и очертава ключовата роля, която тежките ранни години на Вутимски изиграват за бъдещото му творчество. Кратки откъси от творчеството му са подложени на сбит, но ясен литературен анализ. Статията прави кратък преглед на издадените посмъртно стихосбирки на поета. Отбелязана е и литературната награда, учредена в негова памет от община Своге.

Следващата публикация в раздела е с автор родоизследователя от Габрово Ангелов. Той обръща поглед към живота и делото на д-р Теофил Груев. Статията е озаглавена „Д-р Теофил Груев, радетел за откриване на Медицинския университет в Пловдив“. Кратката биографична публикация прави обзорен преглед на главните моменти от жизнения път на д-р Груев. Авторът прилага визуален материал, за да илюстрира своята публикация – поместени са снимка на родната къща на Груев, негов портрет, както и кадър на възпоменателна плоча в негова памет в Пловдив.

От биографията на д-р Груев сборникът преминава към жизнеописанието на един спортист – Михаил Лозанов. В своята статия „111 години от рождението на футболиста Михаил Лозанов-Танка“ родоизследователката от Перник Нонка Кръстева отдава почит към един от пионерите на българския футбол – легенда на „Кракра“ (Перник) и „Левски“ (София), който през 1938 г. става капитан на мюнхенския „Байерн“ (с. 289). Кратката биографична справка е последвана от изброяване на наследниците на Лозанов, обособено под формата на родословна последователност (с. 291). Направен е по-подробен преглед на спортната му кариера (с. 290–294), придружена със снимков материал, осигурен от семейството на Лозанов.

Последната статия в сборника е кратката биографична справка „Живовският поп Димитър бил ненадминат в пеенето“ с автор родоизследователя Димитър Церовски от Монтана. Кратката биографична справка е допълнена от устно предание, събрано от автора от наследниците на поп Димитър.

Финалният раздел на сборника е посветен на рецензии и отзиви за книги. Първата рецензия с автор проф. д-р Й. Гешева е посветена на книгата на Асен Кожухаров „Личните академични документи на българската морска образователна система (1892–1946 г.)“. Книгата на Румен Караганев „Богдан Морфов (1870–1948) – личността с много призования“ е рецензирана от проф. д.ист.н. М. Веков. Книгата на Даниела и Момчил Цоневи „Кварталите на Габрово. Част 1“ е представена чрез рецензия от Борис Станимиров. Книгата „Преплетени съдби: Фамилията на Иван Х. Тодоров от Елена“ на Росица Стоянова и Веска Николова е рецензирана от проф. д-р Й. Гешева. Последната рецензия, дело на гл. ас. д-р Ч. Ветов, е посветена на книгата на Васил Момов „Родовата памет на Момови от Велики Преслав (XVII–XX век)“.

Със своето многообразие от теми и методологически подходи към отделните изследвания сборникът „На полза роду“ представлява един удачен начин за почитане дейността и приноса на доц. д-р Антоанета Запрянова. Изданието поставя основа на нова поредица от сборници, които следва да продължат работата по развитие и популяризиране на родовата памет у нас на дружеството „Родознание“.

Дата на подаване на статията в редакцията – 21.07.2023 г.